

פרק שני

חינוך חברתי-ערכי על-יסודי

מיכל דה האן, אפרת עמנואל, עדי צביאלי, שרה שיבר, אהובה בודאי

צוות תכנים ותכניות, מנהל חברה ונוער, יחידת החמ"ד

"הנני..."

"הנני..."

"הנני להעם הזה..."

"הנני בכל מקום אשר מציאותי ועבודתי תהיה נחוצה ומועילה".

הרב עוזיאל, מתוך מכתב לרב יעקב מאיר (כ"ז בכסלו תרע"ט)

רציונאל

הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל כיהן בין השנים 1939-1953 כרב הראשי הספרדי - "הראשון לציון" הראשון במדינת ישראל. דמותו המיוחדת, כישוריו ומידותיו השפיעו עמוקות על עיצוב דמותה הרוחנית, הציונית והדתית של מדינת ישראל בעשור הראשון לקיומה. תפקידיו המרובים והמורכבים של רב ראשי בכלל, והאופן המיוחד שבו מולאו על ידי הרב עוזיאל, עשויים להוות מקור ללמידה ולהשראה ולהשפיע באופן מעשי על בני הנוער. בהפעלה זו נעשה ניסיון, באמצעות חקר וגילוי לקרב את בני הנעורים אל הרב ולחבר את הרב עליהם, בחזקת "והיו עיניך רואות את מוריך" (ישעיהו ל, כ).

מטרות:

1. המשתתפים יתעניינו בפעילות, בהנהגתו, במידותיו ובכישוריו של הרב עוזיאל ובפועלו למען עם ישראל ומדינת ישראל.
2. המשתתפים יחזקו את הרצון לדבוק בדרכיו ובמידותיו של הרב עוזיאל כיחידים וכמנהיגים, ויעלו דרכים ליישום מידותיו ודרכיו של הרב עוזיאל.
3. המשתתפים יוכלו לספר על האופן המיוחד שבו מילא הרב עוזיאל את תפקיד הרב הראשי, על תכונותיו ועל מידותיו שבאו לידי ביטוי בתפקידו זה.

קהל היעד: כיתות ז-יב

עזרים:

נספח מס' 1: 25 "כרטיסי הראשון לציון"

נספח מס' 2: העשרה למנחה - מידע על תפקידי רב ראשי לישראל ועל ה"ראשון לציון".

סרט: "הרואה למרחוק"

מהלך הפעילות:

שלב א - מליאה

- המנחה יכתוב או יקרין על הלוח את המידע שלהלן, ויבקש מן המשתתפים להתייחס אליו, ובמיוחד אל פרטי המידע המודגשים.

הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל נולד בישראל בשנת תר"ם (1880) ונפטר בשנת תשי"ג (1953).

הוא כיהן כרב ספרדי ראשי - ה"ראשון לציון" הראשון של מדינת ישראל.

- המנחה ירשום על הלוח את ההתייחסות שעולה במליאה.

שאלות לביור ולדין ראשוני:

- איך הייתם מציעים להתוודע לדמות של רב שנפטר לפני כשישים שנה?
 - שאלו כל שאלה שעולה בדעתכם על הרב עוזיאל.
- המנחה ירשום על הלוח את השאלות שהעלו המשתתפים.

להלן תבנית לוח מומלצת:

הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל נולד בישראל בשנת תר"ם (1880) ונפטר בשנת תשי"ג (1953).
הוא כיהן כרב ספרדי ראשי - ה"ראשון לציון" הראשון של מדינת ישראל.

■ הרב עוזיאל ידע מוקדם	■ נושאים שאנו רוצים לברר	■ ארץ ישראל וציונות דתית ■ אהבת הבריות ■ חינוך ■ תורה ומצוות
	■ (תשובות לשאלות 1-2)	■ חלק זה יתווסף מאוחר יותר במהלך השיעור

- המנחה יקרין למשתתפים את הסרט "הרואה למרחוק" המצורף לחוברת. למנחה: מומלץ להקרין את שני חלקי הסרט, ראה פירוט בעמ' 142.

שאלות לדין בעקבות הסרט:

- מה הרשים אתכם במיוחד בדמותו של הרב עוזיאל כפי שעלתה מהסרט?
 - צינו אילו שאלות מבין הרשומות על הלוח זכו למענה.
- למנחה:** אפשר לסמן ✓ ליד השאלות שניתן להן מענה בסרט.

שלב ב - אישי

- המנחה יפזר על רצפת החדר כרטיסים המהווים קווים לדמותו של הרב עוזיאל - "כרטיסי הראשון לציון" (נספח מס' 1), ויבקש מכל משתתף לבחור כרטיס אחד שמעניין/ מאתגר אותו במיוחד בעקבות צפייתו בסרט. על גב הכרטיס יכתוב כל משתתף שתי שאלות המעניינות אותו או תובנות העולות בדעתו בהקשר לכרטיס שבחר.
- המנחה יכתוב על הלוח את הכותרות הללו (על פי דגם הלוח שלעיל):

ארץ ישראל וציונות דתית יחס לבריות חינוך תורה ומצוות

שלב ג - במליאה

- המנחה יבקש מכל משתתף (בסבב או על פי הצבעה) להציג בפני חברי הקבוצה את הכרטיס שבחר, לנמק את בחירתו ולשתף את חברי המליאה בשאלה או במחשבה אחת מבין המשפטים שכתב על גב הכרטיס.
- המנחה יבקש מן המשתתפים להתאים את הכרטיסים שבחרו לכותרות, וירשום על הלוח את השאלות והתובנות שחברי הקבוצה מעלים תחת הכותרת המתאימה.
- המנחה יציין שאלה הם למעשה התחומים שבהם עוסק רב ראשי בכל תקופה, וישאל: מה מיוחד בדמותו של הרב עוזיאל?
- המנחה יקרא באוזני המשתתפים את דברי הרב אשר נכתבו לאחר שנענה להזמנה לכהן כרב ראשי בסלונקי, יוון, למשך שלוש שנים. הרב הלך לשם מתוך הרגשה של שליחות להעלאת מצבה הרוחני הירוד של הקהילה היהודית בעיר.

נספח מס' 1: כרטיסי הראשון לציון

יחס אישי

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

להמשיך את כבוד השושלת

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

דיזינגוף: "כל חיינו הציבוריים הולכים רכז והתרכז סביב הרבנות ומשרדו של הרב עוזיאל"

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

שקדן לא רגיל

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

"אני בן העם וחי למענו, אני חי כדי להקריב את כוחות נפשי לקדמת הצלחתו. הנני להעם הזה לחיים ולמוות בארץ ובחוץ לארץ. הנני בכל מקום אשר מציאותי ועבודתי תהיה נחוצה ומועילה".

מתוך מכתב לרב יעקב מאיר (כ"ז בכסלו תרע"ט)

שאלות לדיון:

1. מהו הערך המוביל את מעשיו ואת החלטותיו של הרב כפי שעולה מדבריו אלה?
 2. כיצד מתקשרים דברים אלה של הרב עוזיאל לדברים שהתוודענו אליהם קודם?
 3. בתי ספר, רחובות ברחבי הארץ ואף יישוב בארץ נקראים על שמו של הרב עוזיאל. הציעו למנהל/ת בית ספר הקרוי על שמו של הרב או לעיריות השונות שבהן רחוב על שמו, איך אפשר להנחיל את מורשתו.
 4. ציינו ערך/ מחשבה/ מעשה שילוו אתכם בעקבות העיסוק בדמותו של הרב עוזיאל.
- למנחה: רצוי להתבונן בשאלות שעלו בתחילת הפעילות (במרכז הלוח) ולהתייחס אליהן.

חיוך שובה לב

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

מינוי למנהל תלמוד תורה בגיל 20

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

לשקוד בתורה

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

כוח משיכה מיוחד המקרין לכולם

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

עימותים עם השלטונות התורכיים לטובת כלל הציבור ולטובת מקרים פרטיים

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

לחנך מתוך כבוד

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

ציר בקונגרס הציוני

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

איש היישוב

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

"מוכן לעלות לגרדום למען ציון וירושלים"

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

רבה של תל אביב יפו במקביל לראי"ה קוק

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

דורש בצורה נפלאה "אפשר היה להרגיש את הלב כשדיבר"

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

פרנס את משפחתו (אמו ואחיו)

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

מסתובב ברחוב ומחפש אנשים כדי לעזור להם

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

קול מלטף, נוגע בלבבות

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

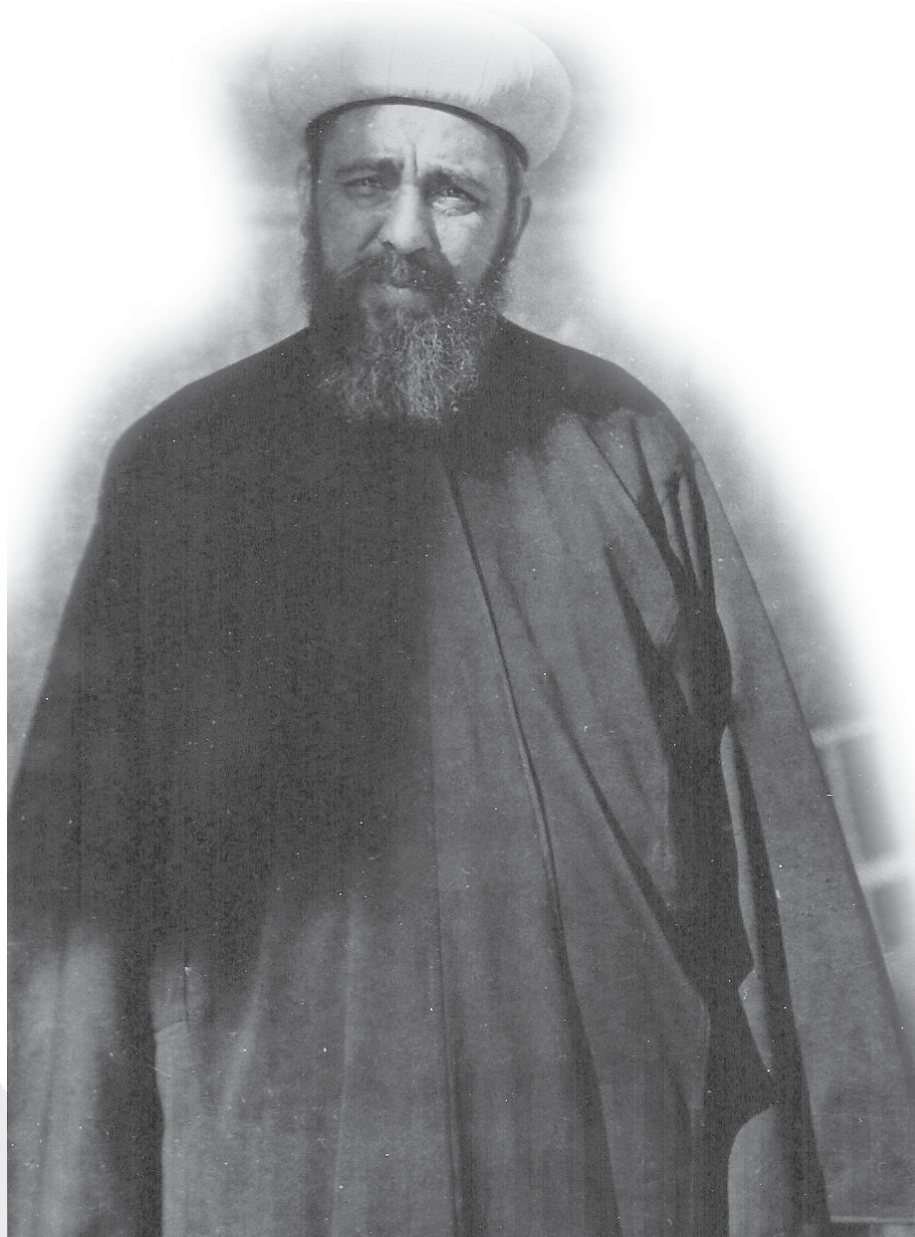
ידע כאב ויתמות

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

רצון כביר לאחד את מנהגי העדות

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

קיבוץ גלויות: בית אחד, משפחה אחת

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או תובנות
המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

"קומו עלו לארץ ישראל"

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

ענוותנות

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

אהבה מוחלטת לכל אדם

כתוב/כתבי בגב הכרטיס שתי שאלות או
תובנות המעניינות אותך בהקשר לכותרת זו.

הרבנים הראשיים לישראל והרבנות

הרבנים הראשיים נבחרים בהתאם לחוק על ידי האסיפה הבוחרת אחת לעשר שנים, והם משמשים לסירוגין במשך מחצית מהתקופה כנשיא מועצת הרבנות הראשית ומחצית מהתקופה כנשיא בית הדין הרבני הגדול.

נזכיר בראשי פרקים את מכלול הנושאים שבהם מטפלים הרבנים הראשיים שליט"א והרבנות הראשית: הנהלים המסודרים והפיקוח בנושאי כשרות על: מוסדות ציבור, אולמות אירועים, קייטרינג, בתי מלון, מסעדות, רשתות שיווק, תעשייה וחרושת, הפיקוח על המשחטות, השוחטים והאיטליזים, שחיתת חו"ל, כשרות מוצרי המזון והבשר המיובאים, מצוות התלויות בארץ, הפיקוח על בתי אריזה ומטעים, הפיקוח על הונאה בכשרות, נושא הבחינות לכומר לדיינות, לכומר לרבנות, למוהלים, לשוחטים והסמכתם ועוד כהנה וכהנה.

הרבנים הראשיים מופיעים בכל פינה ופינה בארץ בפני ציבור גדול ומגוון, דתי כחילוני, בנושאים הבוערים העומדים על סדר יומנו הלאומי: דת ומדינה, קירוב לבבות, מעמד האישה, האלימות במשפחה, האחריות ההדדית, הדאגה לנצרך ולזולת, שבת.

ביקוריהם של הרבנים אצל פצועי צה"ל ופעולות האיבה וניחום המשפחות השכולות יוצרים תמיד התרגשות רבה. הופעות בפני פורומים בינלאומיים בנושאי: יחסים בין־דתיים ובין־עדתיים, נושאים ערכיים ומוסריים, איכות הסביבה, אחריותם של מנהיגי הדתות כלפי צאן מרעיתם וכלפי העולם כולו. פגישותיהם של הרבנים עם מנהיגי הדתות - מוסלמים ונוצרים - מהארץ ומהעולם מסייעות להפגת מתחים ולקירוב הלבבות והשלום. הרבנות הראשית משמשת לגבי הגולה לא רק כסמכות רוחנית בשאלות הלכתיות, אלא מהווה גם מרכז מידע לכל הקהילות היהודיות ולכל הגופים הנותנים כשרות בעולם.

(מתוך: אתר הרבנות הראשית לישראל)

ראשון לציון הוא תואר שמקורו בפסוק: "ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אמן" (ישעיהו מא, כז), ומשמש כתוארו של הרב הראשון לציון הראשי הספרדי לישראל.

תחילת השימוש בו היא במאה ה־17, עת ניתן התואר לרבם של יהודי ירושלים. ב־1842 אוחדו תפקידי החכם באשי (הרב הראשי לקושטא ונציגם הרשמי של היהודים בפני השלטון התורכי) עם תפקידי הראשון לציון, והוא שימש גם כמנהיג היהודי בארץ ישראל ונקרא בשני התארים. עד להקמת הרבנות הראשית לישראל כיהנו בתפקיד 24 רבנים. האחרון מביניהם, הרב יעקב שאול אלישר נפטר ב־1906. בעקבות בעיות שונות, ואחר כך בעקבות מלחמת העולם הראשונה, לא נתמנה לו מחליף, והרב יעקב מאיר שימש כממלא מקום עם סמכויות חלקיות.

בשנת ה'תרפ"א (1921) הוקמה הרבנות הראשית, ובה מלבד הראשון לציון, שמכהן כרב הראשי הספרדי, ישנו גם רב ראשי אשכנזי. הרבנות הוכרה על ידי ממשלת המנדט ובכך ניתן לראשונה מעמד חוקי לרבנות ולבתי הדין האשכנזיים בארץ ישראל. תואר "הראשון לציון" נשאר גם לאחר שהרב הספרדי מסיים את תפקידו כרב ראשי, ולכן בכל זמן נתון ישנם כמה רבנים שנקראים "הראשון לציון" ולובשים את הביגוד המסורתי.

(מתוך אתר ויקיפדיה)